

MUSEUMS- U. KULTURVEREIN
KAISERSTEINBRUCH
KIRCHENPLÄTZ 1
2462 KAISERSTEINBRUCH

Tekéntetes Neimes Mosony Vármegye
által ki adatott

Tűz Gyuladást hátráltató,
és
oltó Rendszabások.

Hogy azon szomorú, és magokat ki terjeszteni szokó Következések, melyek a' gyakori Tűz gyuladások által a' köz társaságban lévő lakosoknál minden tekintetben sajnossan tapasztaltatni látszatnak, lehetőképpen eltávoztathassanak, a' Megyebéli Lakosokra nézve azon Tüzet Oltó Rendszabás határoztatott el, melly által eszközöltetik

- 1) A' Tüztámadásnak el mellőzése;
- 2) Annak hamar való fel fedezése;
- 3) Annak hamar való el-oltása;
- 4) Azon következéseknek, melyek a' Tűznek el oltatása utánn eredhetnének, meg előzése.

I.

A' támadható Tűz gyuladás ellen való
Előre látások.

§. 1.

A' mi a' Ház épületeket illeti.

Minthogy az épületeknek történt helytelen építetése, a' gyuladást, de a' Tűznek hirtelen való tovább terjedését is szembetűnképp okozni szokja, annak el mellőzése végett a' jövendőben építendő Házak, 's új épületek egymáshoz ragaztatni meg nem engedtetvén, azoknak egymástól való távol helyheztetése, legalább 3 ölyni meszszeségben határoztatik meg.

§. 2.

A' Pajtákra nézve.

Az ujjonnan építendő Pajták is távol a' Házaktól, a' kertek utánn, vagy pedig a' hol lehetséges, a' Helyiségeken kívül helyheztessenek.

Feuer-Lösch-Ordnung

von Seite des läblichen Wieselburger Comitats zur genauen Befolgung herausgegeben.

Um den traurigen, immer sich weiter verbreitenden Folgen der ländlichen Feuersbrünste so viel als möglich Einhalt zu thun, haben die Stände dieses läblichen Wieselburger Comitats für nöthig befunden, eine Feuer-Lösch-Ordnung festzusetzen, welche

- 1) Die Verhinderung;
- 2) Die baldige Entdeckung;
- 3) Drittens die schnelle Löschung der Feuersbrünste;
- 4) Endlich die Vorsicht gegen die Folgen, welche noch nach gelöschtetem Brände sich ereignen können, zu ihrem Hauptaugenmerk hat.

I.

Vorsichten, der Entstehung der Feuersbrünste zuvor zu kommen.

§. 1.

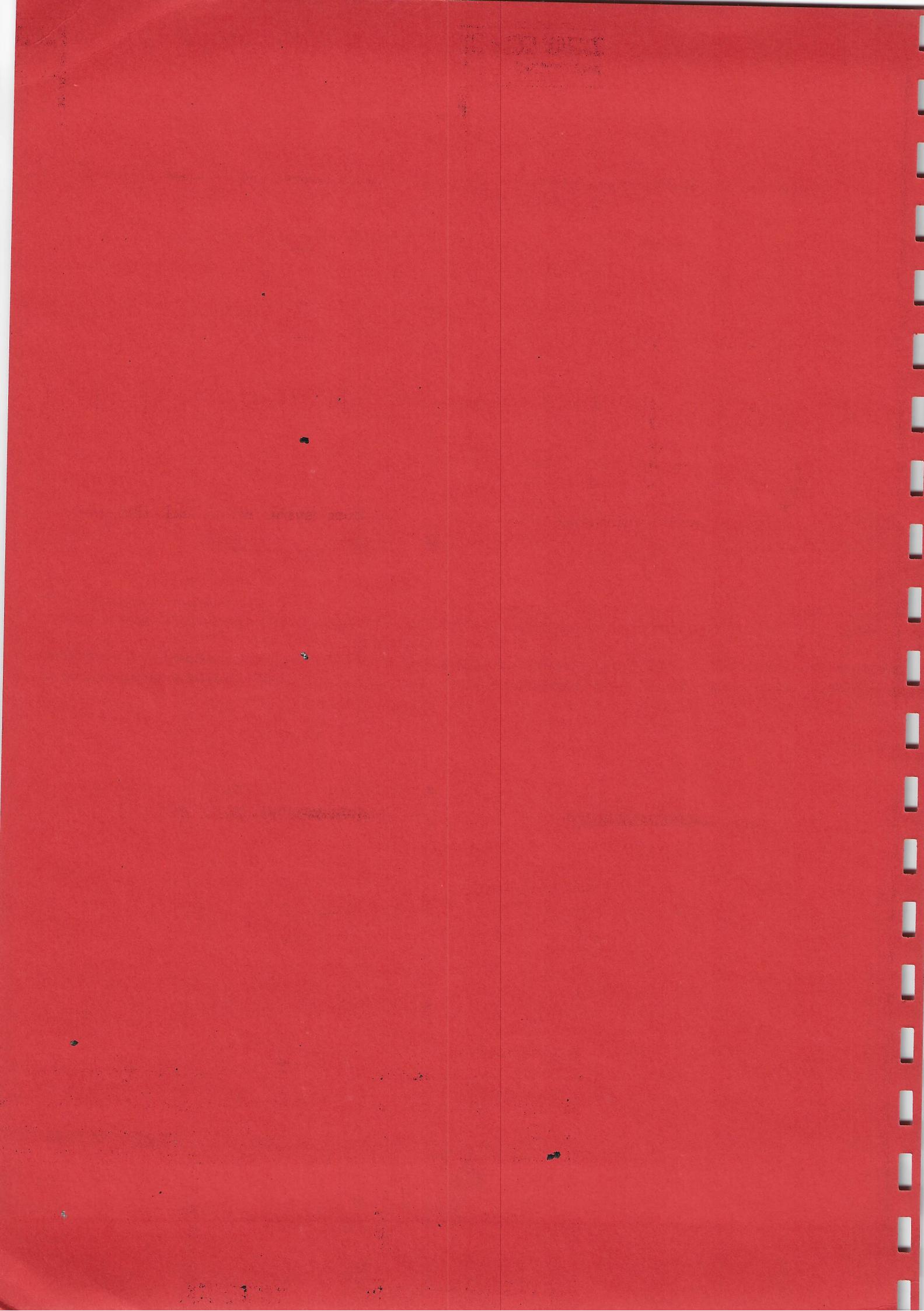
In Beziehung auf die Gebäude.

Da die unschickliche Bauart, zur Entstehung der Feuersbrünste sowohl, als zu ihrer leichteren Verbreitung beitragen kann, soll bei der Anlegung neuer Häuser darauf Bedacht genommen werden, daß nicht ein Haus an das andere gebauet, sondern wo möglich ein Raum von wenigstens drei Klafter zwischen jedem Hause gelassen werde.

§. 2.

Scheunen.

Eben so sollen die neu zu erbauende Scheunen entfernt von Häusern, hinter den Gärten, oder wo es geschehen kann, außer dem Orte selbst angelegt werden.

§. 3.

A' Száréttó Kementzék.

A' hol Len, és Kender termeszeti, arról kell gondoskodni, hogy a' Helységek közönséges Száréttó Kementzéket, vagy pedig Száréttó, és Tiloló szobákat bizonyos távulságra a' Falukon kívül építsessenek.

§. 4.

Élő Fák ültetése a' Tűzfalak helyett.

Azon régi épületek közt, melyek egy máshoz közel lévén helyhezhetve, úgy azon Pajták mellé is, melyek a' Helységekben találtatnak, leg alább magosra nőni szokó Fák, de agossak és Levéllel gazdagok, a' hol tsak lehet, Diófák ültessessenek.

A' hol egész sorfák rendbe nem ültethetnek, leg alább a' meg gyuladás ellen a' Házterök és Pájták, négy Szegelettyei-re fák ültettetvén, védelmezettessessenek.

Szabad út hagyás.

Mind azon által a' fák ültetése, vagy a' haszontalan Sövényezések által a' gyalog, és szekér utak el ne zártassanak, hogy a' ki ütött Tűznek óltására siető népség segéd adásában valamiképpen ne hárultathassék.

§. 5.

Kémények.

A' hol tsak a' leg nagyobb szükség nem hozza magával, fa kéményeket építetni semmi esetre meg nem engedtetik.

Hol pedig az égetett Tégláknak szüke vagyon, ott, móorból, vagy veszszőbűl fonyt Kémények, melyek belöl, s kivül jól meg sároztatván, álléttathatnak fel. Közönségessen pedig a' Kémények fél hoszsaságú, nem pedig fenn álló téglákból építsessenek. Többnyire a' Kémények nem alatsonyan, hanem a' födélen fellül elegendő magosságra emeltetvén, keskeny öblük, vagy görbék ne légyenek, hogy azok könnyen annak idején faragtatván, meg tisztéttathassanak.

§. 6.

Kálhák, Tűzhelyek.

A' Szobákon lévő Kálhákat a' fa falakhoz, úgy a' Tűzhelyeket ollyanokhoz közel szerkezetni tilalmaztatik.

§. 3.

Dörröfen.

Wo Flachs und Hanf gebauet wird, ist zu sorgen, daß die Gemeinden eigene Dörröfen, oder Dörr- und Brechstuben, und zwar in einiger Entfernung von dem Orte, erbauen.

§. 4.

Baumseßung statt Feuermauern.

Bei bereits erbaueten Häusern, welche nahe aneinander stehen, wie auch bei den Scheunen, welche in den Dörfern sich befinden, soll wenigstens darauf gedacht werden, durch Pflanzung hochstämmiger blätterreicher Bäume, vorzüglich der Nussbäume, wo der gleichen zu haben sind, einen Schutz gegen die Feuersbrünste zu machen.

Wo nicht ganze Reihen von Bäumen gesetzt werden können, sollen wenigstens Dächer, und die Scheunen, die schon in dem Dorfe selbst stehen, mit Bäumen an den vier Ecken gegen Anzündung in etwas verwahret werden.

Freilassung des Weges.

Doch müssen durch die Bäume, oder auch durch unnötige Zäune die Wege und Straßen nicht verstellen, und dadurch bei entstehender Feuersbrünft die Nachbarschaft gehindert werden, von allen Seiten zu Hülfe kommen zu können.

§. 5.

Rauchfänge.

In so weit es die Umstände der Einwohner erlauben, sind hölzerne Rauchfänge, wo die Häuser aus Noth nicht ganz von Holz gebauet werden, nicht zu gestatten, und fürs künftige ganz untersagt.

Wo es an gebrannten Ziegeln gänzlich mangelt, können dermalsen die Rauchfänge von Rothziegeln, oder Flechtwerk, wenn es mit Laim in- und auswendig gut überstrichen ist, gebauet werden. Ueberhaupt sollen die Rauchfänge wenigstens in der Dicke eines halben Ziegels, nicht aber aus stehenden Ziegeln gebauet werden. Uebrigens sollen sie nicht zu niedrig, sondern zureichend über das Dach erhoben, nicht zu eng, noch krumm geführt seyn, damit sie leicht geschlossen, und gefehrt werden können.

§. 6.

Ofen, Feuerstätte.

Die Stubenöfen sollen nicht zu nahe an hölzerne Wände gesetzt werden, auch sind die Feuerheerde, und andere Feuerstätte von den hölzernen Wänden zu entfernen.

§. 7.

Konyha, és Mosóházak.

A' Konyhák, Mosóházak, és más a' Tűzhelyek körül lévő Talpazatok (Fussböden) ha kövel vagy Téglával ki nem rakkattathatnak, (deszkával ki palulni éppen nem szabad) légyenek földből, vagy agyagból készülve.

§. 8.

Ollyan házaknak építéséhez, melyek az építési rendszabások szerént kivántatnak fel álléttatni, egyedül tanult czéhbéli Mester emberek alkalmaztassanak; mind azon által a' jobbágyoknak is meg engedtetik, de csak ollyanoknak, kik az egy ügyüebb házoknak építésében jártosok, az illyen házakat magok, és mások számára is építteni.

§. 9.

Az építéskor való fel vigyázása a' Törvény Hatalomnak.

Ezen rendszabásoknak végre hajtásában fel vigyázattal lészen az illető Törvényhatalom; azért az építésre engedelemben adatás és ez előtt a' Helynek, melyen építetni kívántatik, a' Helység Birajának, és Tanátsainak jelen létekben minden környül állásai szem alá vétetessenek.

§. 10.

Időközben szorgalmatossan utanna vígyáztasson az illető Úrádalom, hogy az építés a' rendszabások szerént történik-e? Azok, kik ellenkezöt tselekesznek, buntetés alá vonattatván, azon része az épületnek, mely engedelemben ellen álléttatott fel, azonnal le vonyattassék.

Többnyire előre teendő meg szemlélés ingyen történjen meg; úgy az engedelemben adatásért, vagy az építéskor való fel vigyázásért Taksák ne fizetessenek.

§. 11.

Az embereknek Vigyáztalanságára nézve, Szetska metszés, Cséplés s a' t. alkalmatosságával.

Hasonló szorgalommal arra kell ügyelni, hogy Vigyáztalanságból Tűz ne támadjon. Ennek tekintetéből a' szetska metszés, Cséplés, Len, vagy Kender töres, és gerebenyzésbeli munkák éjtszaka ne történjenek, vagy ha szükségből azok

§. 7.

Küchen, Waschhäuser.

In Küchen, Waschhäusern und andern zu Feuerstätten bestimmten Dörtern müssen die Fußböden nicht von Holz, sondern wenigstens blos von Erde oder Läim geschlagen, wenn sie nicht von Stein, Ziegeln, Estriche, oder dergleichen seyn können.

§. 8.

Zu denjenigen Häusern, zu deren Erbauung eigentliche Werkleute, das ist Männer, Zimmerleute und dergleichen erforderlich werden, sind keine andere, als ordentlich befugte Meister, wo man solche haben kann, zu gebrauchen, doch versteht sich von selbst, daß es den Unterthanen frei belassen werden solle, ihre eigenen Häuser selbst zu erbauen, und wenn sie in dieser Sache verständig sind, sich auch zur Erbauung anderer Häuser von minderer Wichtigkeit gebrauchen zu lassen.

§. 9.

Aufsicht der Obrigkeit bei einem Bau.

Ueber die Vollziehung dieser Vorschriften ist die Obrigkeit die Aufsicht zu tragen verbunden; daher soll zu jedem Baue derselben die Erlaubniß angesucht, und vor der Bevilligung, der Augenschein über die Lage und Beschaffenheit des zu führenden Baues mit Bezugnahme des Ortsrichters und Geschworenen genommen werden.

§. 10.

Nach der Hand hat die Obrigkeit sorgfältig nachsehen zu lassen, ob vorschriftmäßig gebauet wird. Diejenigen, so dagegen handeln, sind zu bestrafen, und das, was unerlaubterweise gebauet worden wäre, fogleich abtragen zu lassen.

Uebrigens muß der Augenschein umständlich vorgenommen, auch für die Erlaubniß zu bauen, oder für die Bauaufsicht keine Lare gefordert werden.

§. 11.

In Beziehung auf die Unachtsamkeit der Leute beim Strohschneiden, Dreschen u. s. w.

Mit nicht geringer Sorgfalt muß darauf gesehen werden, daß durch Unvorsichtigkeit keine Feuersbrunst entstebe. In dieser Absicht soll das Strohschneiden, Dreschen, Flachsbrinnen, Hächeln und dergleichen Arbeiten bei Nachtzeit entweder gar unterbleiben, oder

olly idő tájban meg történendők, mindenkor jól készült, 's jól bezárt Lámpásoknál vitethetnek végbe.

§. 12.

A' Száréttás kör.

A' Száréttandó takarmányt a' kemények mellé halmozatni nem szabad, úgy akárminémű tüzellő fát Kálhák Luk-jainál, és Tüzhelyeken száréttás végett fel álléttani tellyessen tiltatik.

§. 13.

Lén vagy Kender száréttás.

A' Lén, vagy Kender száréttás hé fűjtött szobákban vagy kementékben és éjszakának idején ne történjen.

§. 14.

Lövöldözés, vagy Puska - Porral való Játék üzés.

A' Lövöldözés, és minden használlás a' Puska - Pornak, a' Helyiségekben, vagy ázokhoz közel, úgy mindenki égetések, pörsölések Tűzi Játékok (Feuerwerke) erősen meg tiltatnak, melyre nézve, ha az illýes viszsza élések el távoztatására a' Biró, és Tanátsok nem ügyelnek, azok érzékenyen meg fognak büntetni.

§. 15.

Szövéndekek, és égő szenelek.

Válamint hogy a' Lakosoknak szabadon égő gyertyákkal, égő szenekekkel a' Helyiségben alá 's fel járni bűntetés alatt tilalmas; úgy az utazóknak, gyujtott Szövényekekkel, az utszákon hajlatni nem szabad.

§. 16.

A' hazi gazdák főképpen vigyázni fognak, hogy Cselédjeik, vagy napszámosaik szabadon égő gyertával épület-tyeikben ne járjanak; váalamint a' Vendégfogadósok is kemény bűntetés alatt arra figyelemmel legyenek, hogy a' fuarosok égő gyertyát az Istállónak falára fel ne ragaszzanak, vagy azzal ide 's tova ne járjanak: Az ezen rendszabás ellen bűnhődök, ha azok vétkes tetteikben rajta érettetnek, azonnal keménnyen meg bűntetettvén, a' Házi gazdák az okozott kárnak meg téréttésében meg fognak marasztatni.

nur bei Lichern, die in gut geschlossenen La- ternen verwahret sind, verrichtet werden.

§. 12.

Mit Trocknen.

Futterwerk zum trocknen soll nicht an die Rauchfänge angeschobert, noch Reihen und anderes Holz an die Defen und Herdstätten angelegt werden.

§. 13.

Flachs dörren.

Der Flachs und Hanf soll in geheizten Stuben oder auf Backöfen, zur Nachtzeit aber nicht gedörret werden.

§. 14.

Schießen, Johannifeuer u. dergl.

Das Schießen und aller Gebrauch des Pulvers innerhalb der Dörfer und Märkte sowohl, als nahe bei denselben, alles Ausbrennen, alle Feuerwerke, und das bekannte Johannifeuer sind ohnehin auf das schärfste verboten; die Markt- und Ortsrichter und Geschworne selbst, wenn sie auf solchen Unfug nicht aufmerksam und ernstlich für dessen Abstellung besorgt sind, werden auf das empfindlichste bestraft werden.

§. 15.

Fackeln, glühende Kohlen.

Niemand darf mit glühenden Kohlen oder freiem Lichte, durch die Ortschaft gehen; noch ist den Reisenden zuzugeben, daß sie mit brennenden Fackeln durch einen Ort fahren.

§. 16.

Die Hauswirthe sollen ihrem Hausgesinde, den Dreschern und Taglöhnern nicht gestatten, mit freiem Lichte oder wohl gar mit brennenden Holzspänen im Hause herumzugehen, noch die Gastwirthe den bei ihnen einfahrenden Fuhrleuten im Stalle eine brennende Kerze ohne Laterne aufzustecken, oder sonst unvorsichtig damit umzugehen: Die Daviderhandelnden, wenn sie auf der That betreten werden, sind augenblicklich nach Verschiedenheit des Standes auf das schärfste zu bestrafen, und die Hauswirthe haben für den entstehenden Schaden zu haften.

§. 17.

Szabadon égő gyertyával az Istállóban.

A' Általjában senkinék sem szabad, a' Padlásokon, Istállókban, Pajtákban, színekben, és minden más helyeken, hol könnyen Tűzet fogható Eszközök, kattatok, tartatnak, szabadon égő gyertyával, vagy meg gyújtott fa darabokkal, égő szénrel járkálni, 's világítani; mellynek el mellőzése végett minden Házánál egy, és ha lehetséges két jól készült Lámpások készen tartatni rendeltetnek.

§. 18.

Dohányzás.

A' Dohányzás által okoztatni szokott Tűz gyuladásoknak el távoztatása végett, több rendbeli Tilalmázások, 's nevezetesen az 1826-ik esztendei Sz. Jakab hava 11-ik napján tartatott köz gyüleombsúl 916. szám alatt köz hírré tétetett Tilalomnak pontyai elegendőképp ki meréttetve minden környüll állásokat magokban foglalván, úgy abban az azon Tilalmat által hágóknak bűntetése neme is ki szabattatván, ist általjában az adatik köz Tudományul hozzá, hogy a' Tűzet fogható Helyeken ákárminémű Pipából is dohányozni kemény bűntetés alatt mindeneknek tilalmas légyen.

§. 19.

Zsír, vagy Vajjal főzni.

A' Házi gazdák, az eő Feleségeiket, Leányaikat, és Szolgálóikat fenyétték alatt arra kénszerétsék, hogy a' Zsír vagy Vajjal való főzéskor, vagy az azokban váló ki sütéskor, különös vigyázattal lévén, főképpen ha a' Zsír, vagy a' Vaj langot kap, aztat vizzel fel önteni felelet és bűntetés alatt ne bátorkodjanak, hanem az edényt be födvén, a' lángot el fojtani ipárkodjanak.

§. 20.

A' Konyhák ki pörkölésekőt:

A' Konyhák ki pörkölésekőt, vagy ehez hasonló munkálkodások alkalmatosságával, a' midőn könnyen Tűz szalasztathatók, minden ki telhető elő vigyázat tétetessen, és ezen tekéntebül arra alkalmas idő, mely se nem szelés, se felette száraz választatván, előre elegendő víz szerezetten, és a' kezdendő munkárula' szomszédság, hogy vigyázattal légyen, tudósítasson.

§. 17.

Mit freiem Lichte im Stalle,

Ueberhaupt soll sich Niemand untersagen, mit freiem Lichte, mit brennenden Holzspänen, oder mit Kohlfeuer auf die Böden, in die Scheunen oder andere Derter zu gehen, wo sich feuerfangende Sachen befinden, und muß zu diesem und so vielfältigem anderen Gebrauch jedes Haus mit einer, oder mit mehreren von gutem Bleche oder Glase wohlverwahrten Laternen versehen seyn.

§. 18.

Tabakrauchen.

Zur Vermeidung der durch das Tabakrauchen entstandenen Feuersbrünste sind mehrere Verordnungen, insbesondere aber unter den 11. Juli 1826 Nro 916 ergangen, in der jetzt erwähnten sind alle Derter ausdrücklich benannt, auf welchen das Tabakrauchen untersagt ist, so auch die Strafen bestimmt, denen die Uebertreter dieses Verbothes unterworfen bleiben; — hier wird deshalb nur in Allgemeinen erwähnt, daß auf allen Dertern, wo leicht Feuersbrünste entstehen können, selbst aus gut geschlossenen Pfeifen das Rauchen unter schwerer Strafe untersagt bleibe.

§. 19.

Kochen im Schmalz.

Die Haushirthe haben ihren Welberin, Töchtern und Mägden nachdrücklich aufzutragen, daß sie bei dem Kochen mit dem Schmalze vorsichtig und behutsam umgehen, und besonders, wenn das Schmalz Feuer fängt, kein Wasser in selbes gießen, sondern die Flamme durch Zudeckung des Geschirrs ersticken sollen.

§. 20.

Küchenausbrennen.

Bei dem Küchenausbrennen und allen ähnlichen Verrichtungen, welche leicht eine Feuersbrunst veranlassen können, muß die möglichste Vorsicht angewendet, und in diesem Anbetracht vor allem eine angemessene Zeit, wo nehmlich weder Winde wehen, noch eine übermäßige Dürre herrschet, dazu gewählt, Wasser vorläufig herbeigeschafft, und der Nachbarschaft, damit selber auf ihrer Synth seyn könne, eingesagt werden;

Belseje a' Házna k.

A' tunya gondatlanság is sok féle szerentsétlenségeket okoz. Mellyre nézve a' Házi gazdáknak kötelességében lészen gyermekiket és Cselédjeiket fenyétték alatt arra inteni, hogy azok a' Tűzre, 's kivált-képpen a' gyertyára vigyázattal lévén, az alvás ideje előtt éjtzaka a' Haznak Tulajdonosi magok utánna nézzenek, hogy a' Tűz, és gyertya el oltattasson, vagy pedig a' szikra Tűz egy bizonyos, és a' ki gyuladástól nem félhető helyen öszve hidortatva jol bé takartasson.

A' meleg Hamuval.

Hasonló vigyázás légyen a' meleg Hamuval is; mert annak vigyáztalan kitörötésével valami ollyan tűzet fogható szesz könnyen meg gyújtatik, melly veszedelmes tűzet okozhat; azért, a' nagyobb biztoság végett, a' meleg Hamu, egy bizonyos, 's tűzet, gyuladást nem okozható helyre öszve hordattatni rendeltetik.

Kémény Tisztéttók.

Minthogy többnyire a' leg nagyobb tűzi veszedelem a' kémények tisztálatán-ságából származván, ezen álapotra a' házi gazdák leg főképpen figyelmetessé tétetnek. minden házi gazda köteles lészen leg alabb nyoltz napokban egyszer kéménnyének Torkolattyát a' füst motsuktúl meg tisztéttatni, és azt kopott seprűvel meg sepertetni. A' kémények pedig, Téli időben minden hat hetekben, nyáron harum holnapokban egyszer, de egészsen tisztéttassanak meg. Azon kémények pedig, mellyekbe a' tisztéttás végett fel bujni nem lehet, a' házi gazdák, vagy cselédjeik által minden füst motsuktúl tisztán tartassanak. Ollyan kémények, mellyek fel bujásra alkalmatossak, a' rendszerént való kémény tisztéttók által, vagy ha ezek hibáznak, az a' hoz értő cselédek által tisztta karban tartassanak, 's tisztéttassanak. Az Uradalmak pedig a' ki telhető lehetség képpen arra ügyeljenek, hogy azon köziségek, mellyekben füstfaragók tartván lakásokat, a' füstfaragó Mesterrel kötésre (Contractusra) lépvén, felesleg való fizetésekkel az alatta valók ne terhelessenek, és a' füst faragók kötelességeikben hiba nélkül eljárjanak.

A' Helybéli Elöljárók pedig, úgy mint Biró, és Tanátsok arra köteleztetnek, hogy

Im Inneren des Hauses.

Auch die Nachlässigkeit hat zu vielfältigem Unglück Anlaß gegeben. Es haben daher die Hauswirthe ihre Kinder und Hausleute anzuhalten, daß sie auf Feuer und Licht überhaupt stets wohl Acht geben; Nachts vor dem Schlafengehen sollen die Hauswirthe selbst nachsehen, und mit allem Fleiße sorgen, daß Feuer und Licht gut ausgelöscht, oder an einem sichern Orte verwahrt werde.

Mit warmer Asche.

Gleiche Sorgfalt haben sie wegen der warmen Asche zu gebrauchen, weil durch das unvorsichtige Ausschütten sich leicht etwas entzünden, und eine Feuersbrunst entstehen kann; daher solche zur größeren Sicherheit immer nur an feuerfreie Plätze zu schütten ist.

Rauchfänge und Ofenkehren.

Da endlich die größte Feuersgefahr aus der Verabsäumung der Rauchfänge herkommt, kann den Hauswirthen die Sorgfalt darüber nicht genug empfohlen werden. Jeder Hausvater soll den Schlund des Rauchfanges wenigstens alle acht Tage fleißig kehren, und den Fuß mit stumpfen Besen abkehren lassen. Die Rauchfänge sollen im Winter wenigstens alle 6 Wochen, und im Sommer alle 3 Monathe ganz und mit der größten Sorgfalt gefehret werden. Rauchfänge, die nicht zum hinaufsteigen sind, können zwar von den Hauswirthen oder ihren Hausleuten selbst gefehrt werden; bei denen aber, so hinaufgestiegen werden kann, muß das Kehren durch wirkliche Rauchfangfehrer, oder wo keine Rauchfangfehrer sind, durch das Gesinde geschehen. Die Obrigkeit hat daher nach Thunlichkeit zu sorgen, daß die Gemeinden, wo Rauchfangfehrer sind, ordentliche Kontrakte mit den Meistern machen, zugleich aber auch, daß die Gemeinden von den Rauchfangfehrern nicht überhalten werden, und daß letztere ihre Schuldigkeit genau und zur bestimmten Zeit erfüllen.

Die Orts-Obrigkeiten, Richter und Geschworene haben auf das Ofen- und Rauch-

a' kéményeket, és kályha torkolattyait véletlenül gyakorta meg tekéntvén, a' tunya rendetlen házi gazdákát nevezet szerént a' Vármegyénél hallasztás nélkül fel adják.

§. 25.

Tűz-Vizsgállás.

Az előre botsájtatott rendszabásoknak tökéletesebb meg tartása végett, egy Uradalmi tisztnak jelenlétében, vagy ha más-képp nem történetik, a' Birónak, és ki nevezett embereknek, hozzá járulván egy értelmes füst faragó, ha az közel, vagy ott lakik, Télen kétszer, Nyáron pedig egyszer minden házaknál tartasson Tűzi Vizsgálat: melly alkalmatossággal minden kálhák, kémények, tűzhelyek, szorgalmatossan meg tekéntetvén, a' tűz gyuladásra alkalmatosságot adó eszközöket vagy azonnal el mellékeztetni rendeljék, vagy a' Vármegyére a' Dolog mivoltáról idő-hallasztás nélkül jelentést tegyenek. Á' Biró pedig, és az egész község a' hoz fogják tartani magokat, a' mi ezen tűzi vizsgálat alkalmával rendeltetett, a' tűzi rendszabásokat minden pontyaira nézve szorgalmatossan tellyesétvén.

II.

A' Tűz gyuladásnak hírtelen való fel fedezése, és arról hamar való híradásnak rendszabásai.

§. 26.

A' Tűzi Vigyázóknak, és Éjjeli Vigyázóknak kötelességei.

De mivel mind ezen meg hagyatott előre vigyázatok mellett is gyuladások támadhatnak, azért az első gond és szorgalom oda fordítassanak, hogy a' tűz kezdete, idején fel fedeztetvén, a' lakosok arról azonnal tudósítassanak. Ollyan Helyiségekben, a' hol éjjeli ki rendeltit vigyázók vagynak, azoknak leg főbb kötelességeben fog állani a' tűznek eredetét fel fedezni, és hírűl adni.

Ollyan Helyekben pedig, melyek nem igen kitsinyek, és éjjeli Vigyázók nélkül vagynak, magok a' gazdák, és lakók fel váltattva éjjel vigyázni köteleztetnek.

§. 27.

Az éjjeli vigyázók, vagy az úgy álléott Tűzi Vigyázók Sz. Mihály napjától Husvétig estvéli 9 orától reggeli 4. óráig, és Husvétől Sz. Mihály napjáig estvéli 10 orától reggeli 3 óráig szorgalmatossan vigyázni tartoznak.

fangfehren besondere Aufsicht zu tragen, in den Häusern öfters unvermuthet nachzusehen, und die nachlässigen Hausswirths fogleich dem Comitat anzugeigen.

§. 25.

Feuer-Visitationen.

Zu desto genauerer Beobachtung der vorgehenden Vorschriften muß im Beseyn des Ortsrichters und Geschwornen, mit Buziehung eines Rauchfangführers, wenn einer in der Nähe ist, und zwar im Winter zweimahl, im Sommer aber einmahl in allen Häusern Feuer-Visitation gehalten werden. Man hat dabei alle Defen, Schornsteine und Feuerstätte wohl zu besichtigen, die Abstellung der feuergefährlichen Sachen entweder fogleich zu veranthalten, oder allenfalls selbst dem Comitat anzugeigen. Der Richter und die Gemeinde haben nachher darauf zu halten, daß alles das, was bei der Feuer-Visitation verordnet worden, richtig und genau erfüllt, und überhaupt, daß in keinem Stücke gegen die Feuerordnung gehandelt werde.

II.

Unthalten zur baldigen Entdeckung und Bekanntmachung einer entstandenen Feuersbrunst.

§. 26.

Feuerwache, Nachtwächter, und ihre Pflichten.

Da jedoch, aller vorgeschriebenen Vorsicht ungeachtet, dennoch Feuersbrünste entstehen können, so ist die nächste Aufmerksamkeit auf die baldige Entdeckung und Bekanntmachung einer entstandenen Brust zu richten. An solchen Orten, wo einige Nachtwächter bestimmt sind, ist die Entdeckung des Feuers als ein Haupt-Gegenstand ihres Dienstes anzusehen.

In jenen Dörtern aber, die nicht sehr klein sind, und es keine eigenen Nachtwächter gibt, sind die Nachbarn und Innleute selbst wechselseitweise bei der Nachtwache zu halten schuldig.

§. 27.

Die Nachtwächter, oder diese zur Nacht und Feuerwache bestellten Leute, sollen von Michaeli bis Georgi von 9 Uhr Nachts bis 4 Uhr Früh, und von Georgi bis Michaeli von 10 Uhr Nachts bis 3 Uhr Früh auf der Wache bleiben.

§. 28.

Ezeknek kötelességekben fog allani, a' Helységen szünet nélkül alá s fel járván, a' Tűzre szakadhatatlanul vigyázni, s azért a' vigyázat ideje alatt ezeknek magokat a' korts mákon, vagy más házaknál fenn tartani kemény büntetés alatt tilalmaztatik, a' tűznek jeleire ügyelvén, ha aztat szaglás, vagy annak füstye által fel fedezték, azonnal kiáltással, az ablakon, ajtókon való kopogással, a' Harangoknak sére verettetéssel a' lakosokat fel fogják költeni,

§. 29.

Ha a' Vigyázóknak tunya lustaságából a' támadott tűz fel nem fedéztetvén, erőt vesz, azok kemény büntetés alá fognak vonattatni.

§. 30.

Azonnal, a' hogy a' tűz fel fedeztetett, kötelessek lesznek arról a' Birót, Tanácsokat, és ha a' Helyben Vármegye, vagy Uraság Tisztyei laknak, azokat is, főképpen pedig a' szálva lévő Katonaságot tudósíttani. A' veszedelemnek nagyságához képest, harangozás, vagy nyargaló hir adók által a' közel lévő Helységek lakossai is segétségül fognak hivattatni.

§. 31.

A' tűz gyuladásról adandó tudósítás.

Többnyire, se a' Házi Gázda, se a' házához tartozandó cselédek vagy lakók a' háznál támadott gyuladást el titkolni ne merészljék: inkább kötelezettetnek, hogy mi helyest a' tűz gyuladásnak tsak jeleit vévén is észre, az eránt lármát útni, és segítséget hivni; s így, ha a' parantsolat ellen valamelly Gazda a' házánál csírkázásban lévő gyuladást el titkolni bátorodik, az, büntetés alá vonattatván, az okozott kárki pótolni köteleztetik.

§. 28.

Ihre Schuldigkeit ist, in dem Orte beständig auf und abzugehen, und ohne Unterlass auf das Feuer Acht zu geben, daher sollen sie während der Wachtzeit sich in Wirthshäusern oder sonst in einem Zimmer aufzuhalten nicht unterfangen, sobald sie auch nur durch Geruch, durch Rauch oder auf was immer für eine Art ein Feuer vermuten, um so mehr also bei einem wirklich ausbrechenden Feuer sollen sie durch Rufen, allenfalls mit einem Blas-horn, durch Anschlagen an die Fenster und Hausthüren die Einwohner wecken, vor allen aber, wo eine Thüringlocke vorhanden ist, dieselbe läuten lassen.

§. 29.

Wenn die Wächter ein etwa entstandenes Feuer aus ihrer Schuld nicht wahrnehmen, und solches daher aus Nachlässigkeit überhandnehmen ließen, sollen sie mit grösster Strenge bestrafet werden.

§. 30.

Gogleich, nachdem ein Feuer entdeckt worden ist, haben sie dem Ortsrichter, den Geschwörnen und zugleich der Obrigkeit, wenn diese sich selbst im Orte befindet, oder dem im Orte befindlichen Comitats-Beamten, besonders aber dem im Orte etwa einquartirten Militär die Anzeige zu machen. Nach Beschaffenheit der Gefahr sind auch die benachbarten Gegenden durch Läutung der Glocken oder durch reitende Bothen von der entstandenen Feuersbrunst zu benachrichtigen.

§. 31.

Kundmachung des entstandenen Feuers.

Uebrigens soll sich kein Hauswirth oder jemand von den Seinigen unterfangen, das in seinem Hause entstandene Feuer zu verhehlen, vielmehr sollen sie, sobald ein Feuer verspürt wird, Lärm machen und um Hilfe rufen; unterlassen sie die anbefohlene Anzeige, so hat die Obrigkeit die Verhehler auf das schärfeste zu züchtigen, und nach Maass ihres Vermögens zur Vergütung des verursachten Schadens anzuhalten.

III.

Azon előre Intézetekről, mellyek mellett a' támadott gyuladás gyorsan el oltattathatik.

§. 32.

Víz, kútak, itatóhelyek.

Hogy a' kiütött gyuladás mennél előbb el fojtathassék, gondoskodni szükséges, hogy a' víz állapotthyában, és más oltó eszközökben, úgy az óltó, 's munkálkodó nében fogyatkozás ne légyen. Melly végett szükséges arra figyelmezni, hogy a' házaknak mennyiségehez képest kútak ásattattván, azok, úgy az itatóhelyek, tötsák, és az ilyen féle vízi tartalékok időről időre tisztéttassanak, és mindenkor jó karban tartassanak.

§. 33.

Usztatóhelyek, vizgödrök.

Azon Helyiségekben, mellyek körül víz fogyatkozás tapasztaltatik, ollyannokban iparkodni kell, hogy az usztató helyeknek, vizgödröknek a' lapányossabb helyeken az esső víznek fel fogásával, 's el készéttésével felelet alatt ki pótoltassék.

§. 34.

Uradalmi házak, klastromok.

Az Urasági házaknak, gazdaságbeli épületeknek, fabrikáknak, plébániai házaknak, sőrfző házaknak, malmoknak, szóval minden nagyobb épületeknek, főképpen a' tűzművhelyeknek padlássain edényekben mindenkor víz készzen tartasson.

Közönséges házak.

Minden közönséges háznak tulajdonosa kötelezetlik egy kádat vízzel meg töltve tartani.

§. 35.

Házak, mellyek a' víztöl tavúl vagynak.

Kissebb falukban, és a' hol ollyan kádak az épületeknek gyengesége miatt a' Padlásokra nem helyhezthetnek, azok azon házaknak, mellyek a' kutaktól, és más vízektől távolabb esnek, a' mennyire lehet, az ajtóknál, vagy más alkalmas helyen, bé fedve készzen tartassanak.

III.

Von den Vorsichten und Anstalten zur schleunigen Löschung der Feuersbrünste.

§. 32.

Wasser, Brünne, Biehträne.

Um die entstandenen Feuersbrünste desto schleuniger zu löschen, ist schon vorhin ein Sorgf. zu tragen, daß zur Zeit der Brunst kein Mangel an Wasserbehältern und Arbeitern sey. Es ist daher darauf zu sehen, daß hinlängliche Brünne, mit Rücksicht der Anzahl der Häuser, angelegt, die vorhandenen aber von Zeit zu Zeit fleißig gereinigt, und die Biehtränen, Teiche und dergleichen Wasser-vorräthe in gutem Stande erhalten werden.

§. 33.

Rößschwemmen, Wassergruben.

An Ortschaften, wo wenig Wasser ist, soll man den Mangel durch Rößschwemmen, und Wassergruben, wie sie immer an schicklichen niedern Plätzen angelegt werden können, zu ersetzen, und durch aufgefanges Regenwasser voll zu erhalten trachten.

§. 34.

Herrschaffliche Häuser, Klöster.

Herrschaffliche Häuser und Wirthschaftsgebäude, Klöster, Pfarrhöfe, Fabriken, Bräu-häuser, Mühlen, Feuerwerkstätte, mithin alle etwas größere Gebäude, sind ausdrücklich verbunden, auf ihren Böden mehrere gefüllte Wassergefäße, sogenannte Bodingen, zu haben.

Gemeine Häuser.

Jedes kleinere Haus soll mit einem solchen gefüllten Boding versehen seyn.

§. 35.

Häuser, die vom Wasser entfernt sind.

In geringeren Dörfern, wo dergleichen Bodinge wegen der Schwäche der Gebäude auf den Böden nicht untergebracht werden können, sollen sie bei denjenigen Häusern, die vom Wasser und Brunnen am weitesten entlegen sind, so viel als möglich neben den Haustüren, oder sonst an einem schicklichen Orte, bedeckt bereit gehalten werden.

§. 36.

Templomok.

A' templomoknak padlásain mindenkor vizzel teli töltött kádak tartassanak, ezek tele töltetésének gondja függvéni a' Plébánosoktól, Sekrestyésekől, Templom Atyáktól, vagy attól, kire a' templom dolga bizattatva vagyon.

§. 37.

Lovak készzen tartatása.

Hogy a' ki ütő tűznek történhető esetében a' vonyó Lovakban szükség ne légyen, mellyek a' vizet, és más tűz oltó eszközöket a' gyuladás helyére vihessék, kötelességül tételek, hogy az első tűzi jel adásra, minden a' Helybeli gazdák, és masok is, úgy, ha a' Helységben Pósta állás vagyon, a' Pósta Mester is mindenki fogást távoztatván, bé fogassanak, és a' szükségeseket meg tétessek; e' hez képest, azon helyiségekben, mellyeknek lovai éjtakának idején a' köz legelőn őriztetnek, azok fel váltodva tartoznak éjjel és nappal elegendő számú lovaknak mindenkor készen tartani.

§. 38.

A' magassabb épületekre nézve az óltáshoz meg kivántató eszközök.

Az Urasági házakban, gazdaságbeli épületekben, klastromokban, plébániákban, fabrikákban sörfőző házakban, malomokban, tűzművhelyekben, és más magassabb épületekben, a' hágaktetjeig felható lajtorják, tüzes gerendákat vágó fejszék, kézfötskendők, vizet tartó lajtok; a' ki terjedésekhez, és magosságokhoz képest, azon, és más épületeknek meg tartatások végett elegendő számmal készzen tartasanak.

Az alacsonyabb, és közönséges házak számára.

A' kisebb házakban leg alább egy lajtorja, egy fejsze, néhány sajtárok, vagy fél fülű edények, zsupból fontt, és kevül běvül szurokkal erősen bě vonyatott kanának, és egy bádog Lámpás jó karban tartani rendeltetik.

Az egész községek.

Mind ezeken kívül, az egész községek, ha a' jövedelmeik többet szerezni nem engednének, tartoznak leg alább egy pár lajtorját, egy pár tüzes épületi fákat, vágó fejszéket egy néhány kézi fötskendőket, egy pár bádog lámpásokat; ha pedig tehetőssebbek, egy pár vízi lajtot, és sze-

§. 36.

Kirchen:

Auf den Kirchböden sollen stets gefüllte Bodingen vorhanden seyn, und ihre Erhaltung und Füllung von den Pfarrern, Meßnern und sogenannten Kirchenvätern, oder wer sonst über die Kirche gesetzt ist, besorget werden.

§. 37.

Bereithaltung der Pferde.

Damit es bei einer ausbrechenden Feuerbrunst an Zugvieh nicht mangle, welche Wasser oder Löschgeräthe herbeischaffen, oder auf die sonst nothwendigen Fälle bereit seyn sollen, sind sogleich bei gegebenen Feuerzeichen, und auf Verlangen sowohl die Nachbarn, als auch jeder andere, und selbst der Postmeister, wenn einer im Orte ist, unverweigerlich ihre Pferde zu stellen verbunden, daher müssen an denjenigen Ortschaften, wo man die Pferde auf den gemeinschaftlichen Wiesen übernachten lässt, immer wechselseitig einige zu Hause gelassen werden, um im Fall der Noth bei der Hand zu seyu.

§. 38.

Löschgeräthe für bessere Häuser, Feuer- und andere Werkstätte.

Die Herrschaftshäuser und Wirtschaftsgebäude, Klöster, Pfarrhöfe, Fabriken, Bräuhäuser, Mühlen, Feuerwerkstätte und alle gröbere Häuser sollen mit ordentlichen Löschgeräthen, nehmlich mit Dachleitern, Feuerhäfen, Handspritzen, Wasserladen, nach Maß ihrer Größe, versehen seyn, um sowohl sich selbst, als auch andern Hilfe zu verschaffen.

Für kleine und gemeine Häuser.

Kleinere Häuser sollen wenigstens eine Leiter, einen Feuerhaken, einige Wasserschäfte (Bütteln) einige von Stroh geflochtene, und innen und auswendig mit Pech gut verschmierte Feuerreiner, und eine blecherne Laterne haben.

Für Gemeinden.

Außer diesem sollen sich die Gemeinden für sich selbst, wofür sie aus Abgang der Mittel sich mehr anzuschaffen nicht vermögen, wenigstens eine Feuerleiter, ein Paar Feuerhaken, einige Handspritzen und ein Paar blecherne Laternen, wenn sie aber vermöglich sind, auch ein Paar Wasserläden, (Wasserlei-

kereket, tartani, és a' lajtokból a' vízet ki fogyni, nem hagyni.

§. 39.

A' jobbágy házaknak tűzi vesze-delemkor váló oltására szolgáló óltó eszközöknek tulajdon el-há-tározása.

A' tűzet óltó eszközöknek, mellyeket a' jobbágy házaknak tulajdonosi készéttetni kötelesek, el rendeltetése a' földes Uraságokra bizattatik, kik azon lesznek, hogy szükségtelen költségek ne téteszenek. A' földes Uraságok, klastromok, szabad Curriák a' tűzet óltó eszközeik jegyzétét a' végre fogják a' Vármegyével közleni, hogy ha azokból valami hibázna, az helyre álléttathasson; őnként értetődvén, hogy ezzel a' tehetőssebbeknél (a' köz jót tekéntvén) a' rézbül készült fötskendőknek meg szereztetése is ajánlatik.

§. 40.

A' lakosoknak mihez tartása végett, előre való útmutatás.

Hogy a' tűz oltásnál teendő munka annál foganatosabb légyen, szükséges a' jó rendtartást eszközleni; melly tekéntetbül, kivált a' nagyobb helyiségekben meg hagyatik az Elől járóknak, hogy gyülekezetet tartván, abban mind a' gazdáknak, mind cselédeknek azon alkalmatossággal teendő kötelességek, az Uradalmaknak helyben hagyásával, leg jobban fel osztassanak, hogy tudják; kik légyenek? a' tűz gyula dásnak hírdetői, kik a' víz hordozók, kik a' vízi edényeknek öszve vivői, vagy más szükséges eszközöknek kézhez álléttői, kik a' meg mentett jószágoknak videlmező őrzői; kik légyenek pedig az oltásra fedelek le szaggatására el rendeltetve.

§. 41.

Birónak, és Tanátsoknak kötelessége.

A' tűzről tett lármasok a' Biro és a' tanátsok, mint hogy ezeknek rendeléseik-túl leg több függene, legyenek az elsők a' gyuladás helyen. A' község minden kívétel nélkül leg pontomossabban tartozik ezen elől járóknak parantsolattyait tellyészténni.

§. 42.

Uradalmi tiszt Urakra nézve.

Ha azon Helyben, vagy a' hoz közel Uraság tisztye lakik, mellyben, vagy mellyhez közel a' gyuladás történik, az Uradalomnak meg hagyása szerént az azon-

ten) mit den dazu gehörigen Wägen oder Schleifen anschaffen, und immer mit Wasser gefüllt, in Bereitschaft halten.

§. 39.

Eigenthümliche Bestimmung des Löschgeräthes für unterthänige Häuser.

Die Bestimmung des Löschgeräthes, welches unterthänige Häuser anzuschaffen haben, wird den Obrigkeiten überlassen, die dabei immer darauf zu sehen haben, daß die Hausinhaber nicht in unnötige Ausgaben gesetzt werden. Die Obrigkeiten, Klöster, Pfarrer und Freihöfe haben dem Comitate die Verzeichnisse von ihrem Löschgeräthe einzuschicken, welches, was noch daran nachzuschaffen sehn wird, die Anleitung zu geben, auch die Vermöglicheren allenfalls zur Anschaffung metallener Feuersprühen aneifern wird.

§. 40.

Vorläufige Bestimmung der Verrichtungen für die Einwohner.

Zur Erhaltung guter Ordnung, die zur desto schleunigeren Löschung einer entstandenen Feuersbrunst unumgänglich nöthig ist, sollen den Hauswirthen und Knechten, wenigstens in größeren Ortschaften, ihre Verrichtungen schon vorhinein von Seite der Ortsobrigkeit bekannt gemacht werden. Einige derselben sollen zum Schicken und Feueransagen, einige zum Wasserzubringen, zur Herbeiführung der Wasserläden oder anderer Nothwendigkeiten, einige zur Verwahrung der geretteten Habschäften, andere endlich zum Löschhen, Abbrechen und Niederreißen bestimmt, und diese Bestimmungen den Nachbarn von Seite der Ortsobrigkeit bei versammelter Gemeinde, fundgemacht werden.

§. 41.

Schuldigkeit zu erscheinen für Richter und Geschworne.

Sobald das Feuerlärmzeichen gegeben wird, soll der Richter und die Geschworenen die ersten seyn, die sich an den Ort der Feuersbrunst begeben, da auf ihr Beispiel, ihre Anstalten und Befehle so viel ankönmt. Die Gemeinde hat die Anordnung dieser Vorgesetzten ohne alle Ausnahme auf das Genaueste zu befolgen.

§. 42.

Für herrschaftliche Beamte.

Wo immer ein herrschaftlicher Beamter im Orte oder in der Nähe sich befindet, muß sogleich derselbe zur Feuersbrunst abgeordnet werden, bei welchem man voraussetzt, daß

nal meg jelenvén, abban bizodalom helyhez tetik, hogy mindenekben jó rendet tartván, az egész munkát tőkéletessen folytattatta; lévén pedig azon Helyben Vármegye tisztye, akkor az fog gondoskodni, hogy a' gyuladás Helyére menjén mindeneket a' felebb meg írt módon igasgasson.

§. 43.

Áts Mesterek, Köművesek etc.

Az Átsok, Köművesek, Kovátsok, Lakatosok, Füstfaragók, Molnárok, és az illyes Mesterségeket követő Mesterek vagy magok jelenjenek meg a' gyuladás helyén, vagy annak oltására embereikbül szükséges eszközökkel segtséget küldjenek.

§. 44.

A' házi gazdákra nézve.

A' házi gazdák szolgáikkal egygyűtt, azonnal, a' hogy a' tűzi lármát hallották, magokhoz vévén oltó eszközeiket, a' gyuladás helyre sietni köteleztettnek, a' hol a' reájok bizandó, vagy már reájok bizott munkát minden szorgalommal tellyesétei fogják.

§. 45.

A' közel fekvő szomszéd Helyiségekre nézve.

Hasonlóképpen a közel fekvő Uraságok, Klastromok, Plébánosok, és Községek, valamint hogy a' kivánt segedelmet meg adják, úgy a' szükségben lévőknék közös segtséget embereik eszközeik által előmozdítani el nem mulatják.

§. 46.

A' néppel való bánás.

A' tűznél, a mennyire a' szükség meg, kívánja, a' népet a' munkára szoréttani, és a' haszon vehetetlen személyeket mint akadályokat el mozdítani lehet; de minden által senkit sem kell erőszakosítani, ne hogy az által az oltástul a' nép el ijesszessék.

§. 47.

A' jó rendtartásra való vigyázat.

A' tűznek oltásánál, a' mennyire lehetséges, a felesleg való lárma távoztassék; a' víznek hordásában olly rend tartassék, hogy a' vizet hozók, a' vízért menők által ne hátráltassanak; azért a' víz

derselbe die Geschicklichkeit besitze, gute Ordnung zu halten und die Anstalten zu leiten; befindet sich aber im Orte ein Comitats-Baumter, so liegt ihm besonders ob, zur Feuerbrunst zu eilen, und das Löschchen auf vorgeschriften Art zu leiten.

§. 43.

Für Zimmermeister, Maurer und dergleichen.

Vorzüglich sollen die im Orte oder unweit davon wohnenden Zimmerleute, Maurer, Schmiede, Schlosser, Rauchfangkehrer, Müller und dergleichen Professionisten mit den nöthigen Werkzeugen sich einfinden, oder jemanden von den Thrigen zu Hilfe schicken.

§. 44.

Für die Einwohner.

Auch die Hauswirthe und ihre Knechte sind verbunden, gleich nach vernommenem Feuerrufe mit ihren Löschgeräthen herbei zu eilen, und sich zu den Verrichtungen anzustellen, die ihnen daselbst aufgetragen werden, oder zu welchen sie ohnehin schon bestimmt sind.

§. 45.

Für die benachbarten Ortschaften.

So sind auch die in der Nähe liegenden Herrschaften, Klöster, Pfarrer und Gemeinden schuldig, nicht nur die angefuchte Hilfe zu leisten, sondern auch von selbst, sobald sie von einem in der Nachbarschaft entstandenen Feuer Nachricht erhalten, mit Leuten und Geräthschaften einander wechselseitig zum Beistande zuzueilen.

§. 46.

Glimpfliche Behandlung des Volkes.

Bei dem Feuer ist man zwar allerdings befugt, das anwesende Volk, in so fern es die Noth erfordert, zur Arbeit anzuhalten, und die untauglichen, folglich nur hinderlichen Personen bei Seite zu schaffen, doch soll man niemanden gewaltthätig behandeln, damit niemand vom Löschchen abgeschreckt werde.

§. 47.

Beobachtung guter Ordnung.

Bei dem Löschchen soll, so viel als möglich, alles unnöthige Geschrei vermieden, mit dem Zutragen des Wassers Ordnung gehalten, während dem, daß die einen Wasser zureihen, von den andern wieder Wasser geholt

hordó út szabadon tartatván, ha szükséges, lámpásokkal világítassék, a' Tanátsok, és az öregebb gazdák arra ügyeljenek, hogy a' vizetgyalog vagy kotsin vívők menéseikben valamiképpen ne hátrállassanak.

§. 48.

Aszszonyoknak, és leányoknak foglalatosságai.

Az alatt, a' hogy a' férjfiak a' tüzet oltani mennek, az aszszonyok, és leányok oda haza maradván, ha szükségesnek látják, az istállókban lévő marhát el oldozzák, mellyet a' pásztor néhány, a' tűz oltásra alkalmatlan személyeknek segétségével a' helyiségbül ki terel, a' falutul távulabb lévő földkre nagyobb báitorság okáért fogja hajtani. Ha a' tűz közeléül, akkor az aszszonyok a' házak fedeleit vízzel öntözni, házi eszközeiket, ruházattyáikat 's a' t. egy biztos helyre, melly előre már ki jeleltetvén, és bizodalmas férjfiak által őriztetvén, öszve fogják hordani.

§. 49.

A' veszedelem nevekedésekor.

Ha a' tűz meg nem birható, akkor azon épületeknek, melyek náddal, vagy Zsúppal födve nintsenek, padlás ablakjaik be zárattassanak, az ajtók, és pintze ablakok, vagy más boltozati lukak, trágyával bé rakattatván, minden tuzet fogható eszközök a' tűznek uttyából el takaréttassanak.

50.

Az illyen esetben, a' templomtornyába, Padlássára víz hordattasson, az ablakok, hogy a' sziporkák bé ne hathassanak, jól el zárattassanak, és a' templomi drágább eszközök, mi helyest lehetséges, el takaréttassanak.

§. 51.

Óltásmódja a' bé zárt tűznek.

Ha a' tűz bé zárva vagyon, annak, a' meddig csak lehet, levegő menetelt engedni nem kell, hanem az öntözéssel 's más módonnal el fojtatni eszközöltessék.

werden, und so den ganzen Weg, woher das Wasser mit der Hand oder auf Wagen zu bringen ist, hat man immer frei zu halten, allenfalls auch mit Laternen zu beleuchten, und die Geschworenen und andere ältere Männer von der Gemeinde haben zu sorgen, daß sich die Leute im Gehen oder Fahren selbst nicht hindern.

§. 48.

Berichtung der Weiber und Mägde.

Unterdessen, als die Mannsleute sich zur Arbeit bei der Feuersbrunst begeben, sollen die Weiber und Mägde zu Hause bleiben, um, wenn es nöthig seyt sollte, das Vieh in den Stallungen abzulösen, welches der Viehhalter (Viehhirt) mit Beihilfe einiger zum Löschtheils unbrauchbarer; theils unnöthiger Leute, sobald als möglich aus dem Orte auf das Feld zu treiben, und so in Sicherheit zu bringen hat. Wenn das Feuer in der Nähe ist, haben sich die Weiber mit dem Begießen der Dächer und mit der Rettung der Habschäften zu beschäftigen, zu welchem Ende schon vorhinein ein sicherer Ort bestimmt und bei einer Feuersbrunst mit einer Wache von vertrauten Männeru besetzt werden soll, wohin also die Weiber und Mägde bei nähernder Gefahr die Habschäften zu schaffen haben werden.

§. 49.

Vorkehrung bei zunehmender Gefahr.

Nimmt die Feuersgefahr überhand, so müssen in der Nähe alle Bodenfenster oder Dachöffnungen jener Häuser, die nicht mit Rohr oder Stroh gedeckt sind, und wo also die Vorsicht ohnehin nichts helfen würde, zugeschlagen, die Thüren und Luftlöcher von Kellern und Gewölbern mit Steinen, Rasen, Schutt oder Mist verlegt, besonders alle feuerfängende Sachen auf die Seite geschafft werden.

§. 50.

Auf den Kirchthürrmen und Böden der Kirchen ist in solchen Fällen sogleich Wasser zu bringen, die Kappfenster sind vor den Feuerfunken sicher zu stellen und die kostbaren Kirchengereäthe, sobald als möglich zu entfernen.

§. 51.

Löschanstalt bei eingesperrtem Feuer.

Ist das Feuer noch verschlossen, so soll man, so lang es sich thun läßt, demselben keine Luft zu fassen gestatten, sondern durch Begießen und sonst auf andere mögliche Art zu ersticken suchen.

Az erőszakossan ki ütő tűznél.

Ha pedig a' tűz már valóban ki ütött, vagy olyan helyet, mellyben gabona, széna, szalma, 's efféle más tartatik, lángba borított, a' hol már az öntözés haszontalan, azon hely körül fekvő fa el hordatván, a' kaptosalatban lévő sövények, ha az előbb meg nem történít, el szaggattassanak; kőből, cserép sindelre készült épületeknek födelei, égő gerendái, falai pedig, hogy a' tűz bé fedeztethessék, be fele szaggattassanak, és törettessenek; ellenben pedig azon épületeknél, ha már lángban vagynak, mellyeknek födözése zsúpból nádból, sindelekből áll, a' nagyobb veszedelemnek el távoztatása miatt a' födelek bék felé, melly által csak nagyobb tűz okoztatnák, ne szaggattassanak.

§. 52.

A' szomszédok födelei, szükség nélkül le ne szaggattassanak, csupán akkor, minden a' lángok ki terjedései más módon meg nem hátráltathatóván, tételesenek előre szaggatások. Ezen esetben egy ház sints kivéve, de ellenben olyan házi gazda, kinek épülettye födelén szükségből az olyan szaggatások történtek, az el égett házú jobbágynakhoz hasonlóttatván, egyenlő elősegítésekben részeséttetik.

IV.

Az el oltatott tűz utánn, a' káros következéseknek el távoztatása eránt.

§. 53.

Ha, jóllehet, hogy a' tűz el oltatott is, az óltásnál volt emberek közül, előbb, mint sem a' Helység Birája által, a' vagy a' ki a' fel vigyázást tette, az által a' szélt ménésre engedelem nem adatik, senki távozni ne bátorodjék.

§. 54.

A' viszont való kigyuladás eránt tendő vigyázat.

Az égett helyekre némelly örzök általáttassanak, kik minden szorgalmokat oda fordítván, hogy az el rejtegett szíporkák által a' tűz meg ne elevenedjen, és újj lángba ne borúlhasson.

Bei überhandnehmendem und ausbrechendem Feuer.

Wenn das Feuer aber wirklich ausbricht, einen Ort ergriffen hat, worin Körner, Heu, Stroh und dergleichen sich befinden, wo also das Begießen nichts mehr nützt, muß das umliegende Holzwerk weggeräumt, die anstoßenden Zäune, wenn es nicht vorher, um den Zugang offen zu halten, geschehen ist, weggebrochen, dann aber bei den steinernen Häusern, welche mit Ziegeln gedeckt sind, das Dach eingerissen, und sammt den Wänden und übrigen Brand-Stücken, um das Feuer zu bedecken und zu ersticken, hineinwärts gestürzt werden; wohingegen man bei jenen Häusern, welche mit Stroh und Schindeln bedeckt sind, wenn selbe vom Brände schon ergriffen waren, sich des Einreißens um so sorgfältiger zu enthalten haben wird, wodurch das Feuer nur noch mehr angefacht, und die Gefahr vermehrt werden würde.

§. 52.

Nebenstehende Häuser sind ohne Noth nicht einzureißen, nur dann, wenn die Ausbreitung der Flamme auf keine Art gehindert werden kann, soll zum Vorbrechen Hand angelegt werden. In diesem Falle ist kein Hauswirth zu verschonen, hingegen ist auch jener, den es trifft, als ein sogenannter Abbrandler zu behandeln, und hat mit diesem gleiche Vorrechte zu genießen.

IV.

Vorkehrung zur Vermeidung schädlicher Folgen nach gedämpftem Feuer.

§. 53.

Wenn das Feuer auch bereits gelöscht ist, soll dennoch von den zum Löschern angestellten Leuten Niemand sich entfernen, bevor der Ortsrichter oder derjenige, der die Aufsicht geführet hat, es erlaubt.

§. 54.

Behutsamkeit gegen eine abermähligie Entzündung.

Zur Brandstätte sind einige Wächter zu stellen, welche Sorge tragen, daß durch verborgene Funken das Feuer nicht wieder auflebe, und eine neue Brünft entsche.

§. 55.

Az óltó eszközöknek viszsza adatása.

Minden óltó eszközök öszve szedettetvéni, kinek a' magáé viszsza adattasson, a' ki javittások, és azokban történt károk meg téréttetése eránt gond légyen.

Kik az eszközöknek valamelly részét, kész akartva el törték, el rontották, azok az arra teendő költségben még marasztaltnak, és bűntetés alá vonattanak.

Azok, kik, a' mások eszközeit magoknak tulajdonéttani, vagy ollyanokat eladni bátorkodnak, kemény bűntetés alá fognak vonattani.

Ollyanok is bűntetés alatt vagynak, kik a' községnek óltó eszközeit, úgy mint lajtorjákat, és más eszközöket a' Helybéli elöljárók tudta nélkül a' magok haszonvételére fordéttani bátorkodnak.

Utoljára pedig azok, kik minden emberiségbül ki vetközvén, nem írtóznak gonosz lelkellenségöket még azzal is feketéteni, hogy a' veszedelem torkából meg mentett jószágokat, s eszközöket el lopni semminek állétván, magokat a' szerentsétlenek tulajdonával gyarapíttyák, tudják meg azt előre, hogy eők a' bűntető törvények értelméhez képest légyenek bűntetendők.

§. 56.

A' Vármegyénél teendő jelentés a' tűz gyuladás okának vizsgálattyá.

Utoljára a' Vármegyénél jelentés téteszen azért, hogy meg vizsgáltatván a' gyuladásnak valóságos eredete's oka, mind a' vigyáztalanok, mind pedig a' kárt okozó gonosztévők, érdemeik szerént felelet, és bűntetés alá vonattathassanak.

Ezek tehát azon rendszabások mellyeknek pontossan való meg tartása által a' tűzi veszedelmeknek szomorú következései távoztatván, az egygyes, és a' közjónak elő mozdéttása eszközöltetik; ugyan is azért hogy a' gyuladások által okozandó lájdalmas esetek, és veszélyek emberi erőhöz és szorgalomhoz képest jövendőre lehetségesen meg gátoltathassanak, parantsoltatik: hogy a' megyében helyhez tetett községeknek előliároi ezen nyomta-

§. 55.

Zurückstellung des Löschzeuges.

Das sämmtliche Löschzeug ist sodann anzusuchen, jedem das seinige zurückzustellen, und für die Ausbesserung und Vergütung desselben Sorge zu tragen.

Diejenigen, welche an Löschgeräthen mutwilliger Weise etwas verdorben oder zerbrochen haben, sollen nebst dem gänzlichen Erfaße noch zur verdienten Strafe gezogen werden.

Diejenigen hingegen, so etwas davon zu unterschlagen, sich zuzueignen oder gar zu verkaufen sich unterfangen würden, haben ebenfalls eine strenge gerichtliche Züchtigung zu erwarten.

So eben sind auch diejenigen zu bestrafen, welche die allgemeinen Löschgeräthschaften, als Feuerleitern und dergleichen, ohne Vorwissen der Ortsobrigkeit zu ihrem Gebrauche verwenden.

Jene endlich, welche die Unmenschlichkeit so weit zu treiben fähig wären, daß sie von den während der Feuersbrunst geretteten Sachen der Verunglückten etwas entwendeten, sind nach der Vorschrift der vaterländischen Gesetze über Verbrechen und derselben Bestrafung zu behandeln.

§. 56.

Anzeige an das Comitat und Untersuchung der Ursache.

Endlich soll nach gelöschaitem Brände so gleich die Anzeige an das Comitat erstattet werden, damit genau untersucht werde, wie eigentlich das Feuer entstanden sey, um sowohl die unvorsichtigen, als ebenfalls auch die boshaften Urheber zur Verantwortung und Strafe zu ziehen.

Dies sind demnach die Verhaltungsmaßregeln, nach deren pünktlichen Befolgung die durch die entstandenen Feuersbrünste hervorgebrachten traurigen Folgen gehemmt, und sowohl das Wohl des Einzelnen, als auch des Allgemeinen befördert wird. Damit in Zukunft den Verheerungen und Verwüstungen der Feuersbrünste nach menschlicher Kraft und Sorgfalt gesteuert werden könne, wird hiermit anbefohlen: daß die im Mittel dieses lobsichlichen Comitats befindlichen Markt- und Orts-

tyát most elsőbbet az öszve hivatott nép-ség előtt értelmesen 4 egy más utánn következő vasárnapokon fel olvastatván, aztat kinek kinek szoros meg tartás végett értésére adni el ne mulassák meg jegyeztet-vén az; hogy ugyan ezen parantsolat gond-viselés alatt tariatván; hogy ha aztat a' Tisztviselő Urak közül valaki látni kívánja, aztat minden időben elő mutathassák. Valamint az is szoros kötelességül hagyatik, hogy jövendőre is minden ki fogások előtavoztassanak, ezen tárgy tellyes foglalat-tyában az öszve gyüllit köznép előtt eszten-dönként négyszer fel olvastassék.

Továbbá kötelességek lészen az illető községek Előjárónak az is, hogy vévén, és köz hírré tételevén ezen rendszabást, azonnal az abban foglalt minden némű magános meg hagyásokat, intézeteket sorban Tanátskozás alá vévén, azoknak el rendelését, az eszközöknek meg szerezte-tése modját ki dolgozván, a' Méltóságos Földes Uraságoknak jóvá hagyása mellett idő hallasztás nélkül a' meg határozatolt tárgyat haszon vévő karba helyheztessék; hogy meg jelenvén az e' végre ki küldendő Tisztii vizsgálat mindeneket a' meg írtt mód szerént el rendeltetve találjon. A' kik pedig ezen el határozásnak pontomait tulajdon restségeik, tunya gondatlanságok, vagy a' parantsolatra nem ügyelvén meg átalkodások miatt el mulatják, azok a tet-teikhez képest felelet, és a' meg érdemletl bűntetés alá fognak vonataitni.

Minthogy pedig az illető Földes Uraságoknak bé láto intézete mellett lészen ezen tárgy tökeletesebb állapotba, és folyamotba helyhezetendő, azért ezen nyomatásban foglaltt rendszabásnak példázattyá, azokkal is szükséges használlás végett közöttni fognak. Költh Magyar Óvárott T. N. Mosony Vármegyének az 1826-ik esztendei Sz. András havának 29 ik napján tartatott köz gyülésebül.

Simon Józef

a' tisztelettel T. N. Mosony Var-megyének Al-Jegyzője által.

Verordnung steht zwar der versammelten Ge-meinde in vier nach einander folgenden Sonn-tagen deutlich und vernehmbar vorlesen lassen, und selbe jeden zur pünktlichen Befolgung einprägen, nicht unterlassen sollen; mit dem Bemerken, daß diese Verordnung sorgfältig aufbewahrt, wenn selbe durch die Herren Co-mitats-Magistratalien etwa vorzuweisen ab-verlangt werden sollte, dies zur Einsicht stets unterbreitet werden könne. So wird es auch zur strengsten Pflicht gemacht, daß diese Feuer-löschverordnung nach ihrem ganzen Inhalte der versammelten Gemeinde im Jahre wenig-stens viermal vorgelesen werde.

Ferner wird den Gemeindevorstehern hiermit zur Pflicht gemacht, daß nach Empfang und öffentlicher Vorlesung dieser Ver-ordnung, dieselben die darin enthaltenen be-sonderen Aufträge und Verpflichtungen in Berathung nehmen, die im Orte festzusezen-de besondere Ordnung ausarbeiten, und mit Beistimmung der betreffenden löslichen Grund-herrschaften die Anschaffung der nöthigen Lösch-Requisiten sich angelegen seyn lassen sollen; damit die von hierorts dazu beauftragten Herrn Magistratalien bei ihrer diesfalls vor-zunehmenden Untersuchung alles nach obiger Vorschrift veranstaltet treffen mögen. Sene aber, welche in die Erfüllung der obigen Ver-ordnung wegen eigener Nachlässigkeit sträfli-chen Leichtsinn oder Unfolgsamkeit gegen höhere Befehle schuldig befunden würden, ihrem Verdienste gemäß der strengsten Strafe unter-worfen werden können.

Da endlich dieser Gegenstand blos durch die thätige Mitwirkung der löslichen betref-fenden Grundherrschaften zweifmäsig behan-delbt, und die Befolgung dieser Verordnung gehandhabt werden kann; so werden die Ab-drücke dieser Feuerlöschordnung denselben zum nöthigen Gebrauch mitgetheilt werden. Ge geben zu Ungarisch-Altenburg aus der allge-meinen Ständeversammlung des löslichen Wieselburger Comitats am 29sten November 1826.

Durch Joseph v. Simón

des lösbl. Wieselburger Comitats Vice-Notair.

